

CONCEPT

Deelrapport onderzoek Berkum Energieneutraal

Groep: bewoners huurwoningen

Februari 2022

Berkum Energieneutraal

Datum 21 februari 2022
Titel Rapport onderzoek Berkum Energieneutraal – Huurders

Inhoud

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding onderzoek	3
1.2	Werkwijze en respons	3
1.3	Rapportage bewoners huurwoningen	4
2	Duurzaamheid en Berkum Energieneutraal	5
2.1	Mening over duurzaamheid	5
2.2	Project Berkum Energieneutraal	6
2.3	Informatie over Berkum Energieneutraal	6
2.4	Meepraten over Berkum Energieneutraal	7
3	Energiesysteem	8
3.1	Oplossingen en zorgen	8
3.2	Keuze energiesysteem	8
4	Aardgasvrij maken van de woning	10
4.1	Informatieverstrekking verhuurder	10
4.2	Zorgen	10
4.3	Slotopmerkingen huurders	11
	Bijlage	12
	Kenmerken respondenten (huurders)	12

1 Inleiding

1.1 Aanleiding onderzoek

Met 'Berkum Energieneutraal' wordt in Berkum al een aantal jaren gewerkt aan een energieneutrale wijk. De Stichting Duurzaam Berkum doet dit samen met mensen uit de wijk, woningcorporaties, de gemeente Zwolle en andere partijen. Stichting Duurzaam Berkum bestaat zelf ook uit wijkbewoners. Onder andere de Wijkvereniging Berkum en de ledenvereniging VV Berkum zijn hierbij aangesloten.

Men is bezig met het ontwikkelen van een plan voor de komende jaren. Hiertoe is een subsidie gekregen van de rijksoverheid. Het is de bedoeling dat alle gebouwen in de wijk in 2028 energiezuinig zijn gemaakt. Dit kan door bijvoorbeeld isoleren en zonnepanelen. Berkum Energieneutraal wil dat het voor inwoners zo makkelijk en goedkoop mogelijk wordt om hun huis te isoleren. De komende jaren gaat Berkum Energieneutraal hier verder mee aan de slag. De subsidie van het rijk helpt hierbij.

Dit betekent niet dat inwoners van Berkum nu snel van het aardgas af moeten. Eerst wordt bekeken wat de beste manier is om het aardgas te vervangen, door verschillende energiesystemen te vergelijken. In 2022 is deze vergelijking klaar. Dan wordt de wijkbewoners gevraagd wat volgens hen de beste oplossing is. Daarna volgt nog een formeel besluit van de gemeenteraad en moet er nog veel worden geregeld. Het duurt dus nog een aantal jaren voordat de overstap op een nieuw energiesysteem kan worden gemaakt.

Stichting Duurzaam Berkum en gemeente Zwolle vinden het belangrijk van zoveel mogelijk wijkbewoners hun mening te horen, om te gebruiken als input voor het vervolg van Berkum Energieneutraal. Daartoe is een onderzoek uitgevoerd onder de huishoudens in de wijk Berkum.

1.2 Werkwijze en respons

Het onderzoek heeft zowel schriftelijk als online plaatsgevonden. Alle huishoudens in de buurten Berkum, Brinkhoek en Veldhoek (in de wijk Berkum) hebben een brief met vragenlijst en retourenvelop ontvangen, met het verzoek de vragenlijst ofwel schriftelijk ofwel online in te vullen. Per huishouden is dus één uitnodiging / brief verzonden. In totaal zijn er 1929 huishoudens aangeschreven, met Stichting Duurzaam Zwolle en gemeente Zwolle als gezamenlijke afzenders. De vragenlijst is opgesteld door beide partijen gezamenlijk.

Van de 1929 huishoudens hebben er 706 meegewerkt aan het onderzoek door de vragenlijst (grotendeels) in te vullen en terug te sturen. Hiervan hebben er 329 online meegedaan en 377 schriftelijk. Het betreft in totaal een respons van 37%. De respons is ruim voldoende om met een betrouwbaarheidsniveau van 95% uitspraken te kunnen doen over de bewoners van het onderzoeksgebied (Berkum).

Datum 21 februari 2022
Titel Rapport onderzoek Berkum Energieneutraal – Huurders

Van de 706 respondenten hebben er 73 aangegeven in een huurwoning te wonen, 628 in een koopwoning en 5 respondenten hebben de betreffende vraag niet beantwoord.

1.3 Rapportage bewoners huurwoningen

In dit rapport worden de uitkomsten uiteengezet van de 73 bewoners van huurwoningen die aan het onderzoek hebben deelgenomen, hierna huurders genoemd. Naast dit rapport is er een rapport uitgebracht met uitkomsten van bewoners van koopwoningen (woningeigenaren). Ook is er een rapport waarin deze uitkomsten zijn samengenomen, dus van alle respondenten gezamenlijk (zowel bewoners van huurwoningen als van koopwoningen).

In werkelijkheid bewoont ongeveer 21% van de huishoudens in het onderzoeksgebied (buurten Berkum, Brinkhoek en Veldhoek) een huurwoning. Bij een respons van 73 huishoudens (huurwoningen) is de foutenmarge van de uitkomsten ruim 10% (waarbij normaliter wordt gestreefd naar een maximale foutenmarge van 5%) bij een betrouwbaarheidsniveau van 95%. Hiermee dient rekening te worden gehouden bij de interpretatie van de resultaten in dit rapport.

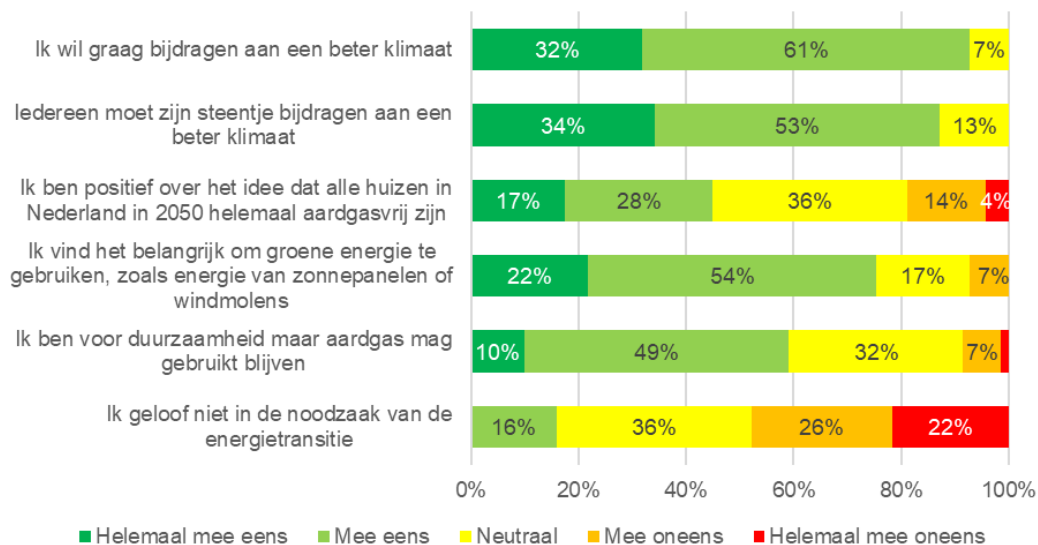
Antwoorden op open vragen zijn in een afzonderlijke bijlage aan de opdrachtgever verstrekt. In het rapport is soms een korte bloemlezing of interpretatie van de open antwoorden weergegeven.

2 Duurzaamheid en Berkum Energieneutraal

2.1 Mening over duurzaamheid

De inwoners van Berkum hebben eerst een aantal stellingen beantwoord waaruit naar voren komt hoe zij aankijken tegen duurzaamheid. Daaruit blijkt dat de meeste huurders in Berkum graag bijdragen aan een beter klimaat en van mening zijn dat een ieder zal moeten bijdragen aan een beter klimaat. Ook vindt de meerderheid het belangrijk om daarbij groene energie te gebruiken. Ruim de helft van de huurders is weliswaar voor duurzaamheid, maar vindt dat aardgas gebruikt mag blijven worden. De noodzaak van de energietransitie wordt door de helft van de huurders ingezien. Bijna de helft van de huurders staat er positief tegenover dat in 2050 alle huizen in Nederland aardgasvrij moeten zijn.

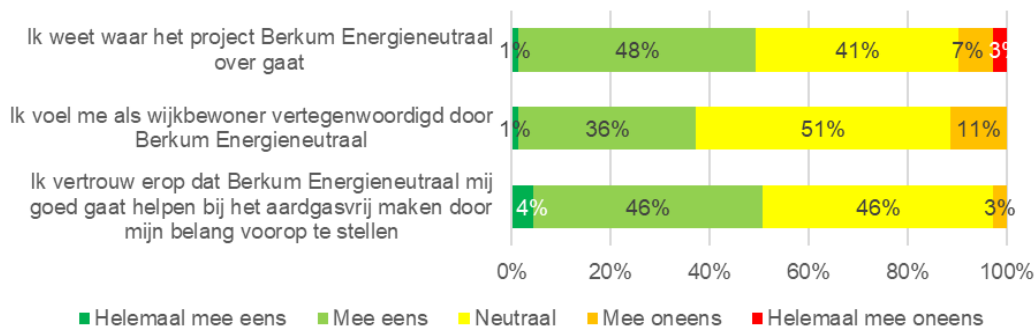
Figuur 1 Stellingen over duurzaamheid (n=71)

2.2 Project Berkum Energieneutraal

De Berkumers hebben ook een aantal stellingen beantwoord over Berkum Energieneutraal (figuur 2). Ongeveer de helft van de huurders weet waar Berkum Energieneutraal over gaat, maar voor 10% geldt dat (helemaal) niet. Ook de helft van de huurders vertrouwt erop dat Berkum Energieneutraal hen goed gaat helpen bij het aardgasvrij maken door hun belang voorop te stellen. Ruim een derde van de huurders voelt zich vertegenwoordigd door Berkum Energieneutraal.

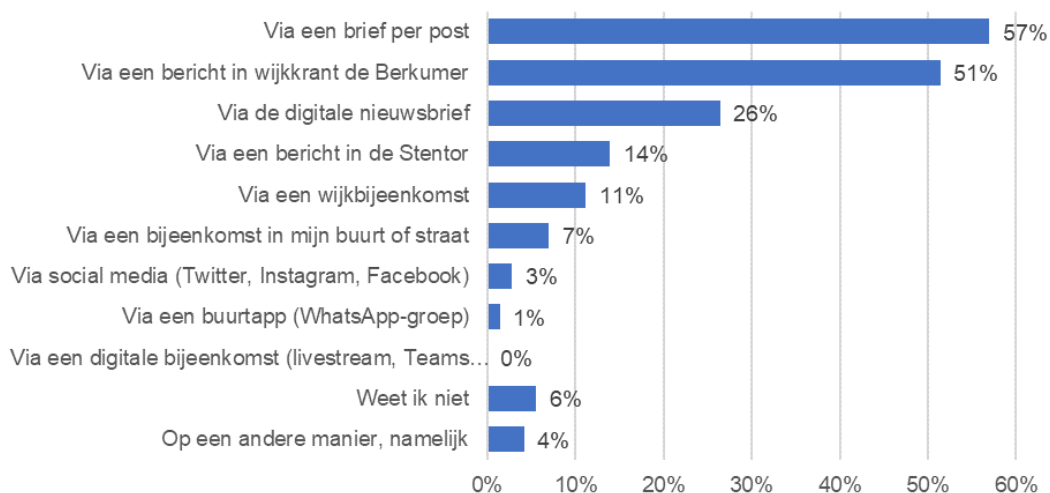
Figuur 2 Stellingen over Berkum Energieneutraal (n=71)

2.3 Informatie over Berkum Energieneutraal

De inwoners hebben aangegeven hoe zij informatie willen krijgen over Berkum Energieneutraal (figuur 3). De huurders hebben een voorkeur voor niet-digitale informatiekanalen. De voorkeur voor wijze van verkrijgen van informatie gaat namelijk vooral uit naar via een brief per post en via een bericht in wijkkrant de Berkumer. Een digitale nieuwsbrief is voor ruim een kwart van de huurders daarnaast ook een geschikte optie.

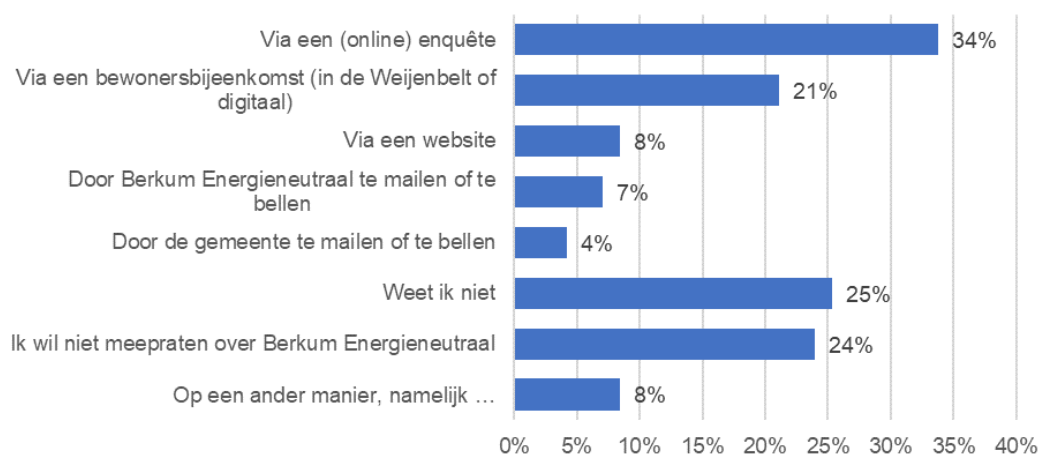
Figuur 3 Hoe wilt u informatie krijgen over Berkum Energieneutraal? (n=72)

2.4 Meepraten over Berkum Energieneutraal

Behalve naar het verkrijgen van informatie is ook gevraagd naar de wijze waarop men wil kunnen meepraten over Berkum Energieneutraal (figuur 4). Een (online) enquête een bewonersbijeenkomst genieten hierbij de meeste voorkeur, maar de meningen zijn wel verdeeld. Ook wil ongeveer een kwart van de huurders helemaal niet meepraten over Berkum Energieneutraal.

Figuur 4 Hoe wilt u kunnen meepraten over Berkum Energieneutraal? (n=71)

3 **Energiesysteem**

In 2050 moeten alle woningen in Nederland aardgasvrij zijn. Dit betekent dat we dan ook in Berkum een ander energiesysteem hebben om te koken, douchen en onze woningen te verwarmen. Hiervoor kunnen we verschillende duurzame energiebronnen gebruiken. Maar eerst zorgen we ervoor dat alle huizen zo energiezuinig mogelijk zijn, zodat we minder duurzame energie hoeven op te wekken.

3.1 **Oplossingen en zorgen**

De inwoners is gevraagd of zij weten welke oplossingen er zijn om aardgas te vervangen. Van hen zegt 42% dit te weten. De huurders die oplossingen weten te noemen, noemen vooral de volgende oplossingen (in volgorde van meest naar minst genoemd):

- Waterstof(gas)
- Warmtepomp / warmtenet
- Zonne-energie / -panelen / -boiler
- Elektriciteit / elektra / elektrisch koken
- Windenergie
- Aardwarmte
- Kernenergie

De inwoners is ook gevraagd of zij zich zorgen maken over het vervangen van aardgas voor een ander energiesysteem, en zo ja waarover dat is. Ruim twee vijfde (42%) van de huurders geeft aan zich zorgen te maken, voornamelijk om de volgende redenen:

- Kosten / betaalbaarheid
- Haalbaarheid

Een compleet overzicht van alle gegeven antwoorden is te vinden in een afzonderlijke bijlage bij dit rapport.

3.2 **Keuze energiesysteem**

Aan de inwoners zijn 10 stellingen voorgelegd over zaken die een rol kunnen spelen bij de keuze voor een nieuw energiesysteem in Berkum (zie figuur 5). Als het gaat om installatiekosten of maandelijkse kosten, vindt het merendeel van de huurders in Berkum dat deze zo laag mogelijk moeten zijn. Bijna niemand ontkracht dat.

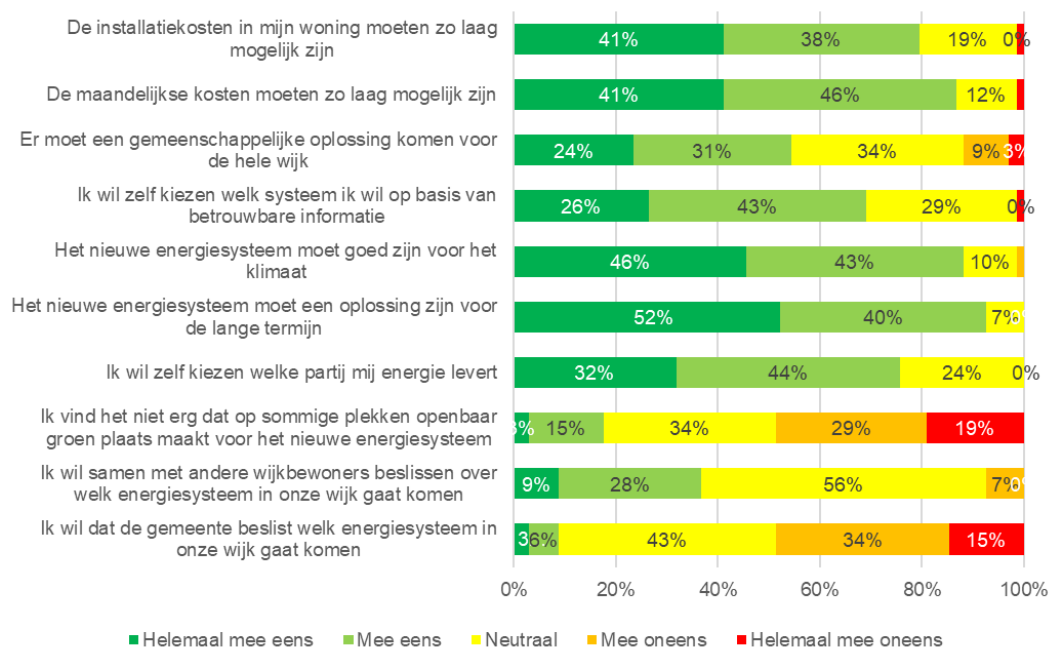
Ruim de helft van de huurders vindt ook dat er een gemeenschappelijke oplossing moet komen voor de hele wijk. De meeste huurders geven aan het ermee (helemaal) eens te zijn zelf een systeem te willen kiezen op basis van betrouwbare informatie.

Dat het nieuwe energiesysteem goed moet zijn voor het klimaat en een oplossing moet zijn voor de lange termijn, wordt door de grote meerderheid van de huurders beaamd. Nagenoeg niemand is het daar niet mee eens. Ook willen de meeste huurders in Berkum zelf kunnen kiezen welke partij hen energie levert. Ongeveer de helft van de huurders ontkent het niet erg te vinden als het nieuwe energiesysteem op sommige plekken ten koste zou gaan van openbaar groen.

De laatste twee stellingen gaan over wie beslist welk energiesysteem er in Berkum gaat komen. Een groot deel van de huurders is hierin neutraal. Wel is te zien dat ongeveer de helft niet wil dat de gemeente beslist welk energiesysteem er in de wijk gaat komen.

Figuur 5 Stellingen over zaken die een rol kunnen spelen bij de keuze voor een nieuw energiesysteem (n=68)

De inwoners hebben kunnen aangeven of er nog andere zaken zijn die zij belangrijk vinden bij de keuze voor een nieuw energiesysteem, die in de stellingen niet zijn genoemd. Hierop heeft 28% bevestigend geantwoord en genoemd welke zaken dat zijn.

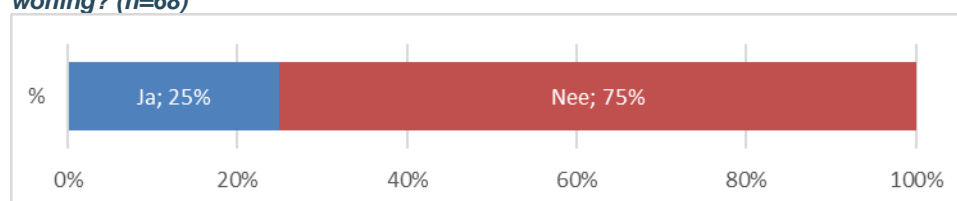
De antwoorden zijn vrij uiteenlopend. Wat hierin onder andere naar voren komt, zijn kosten, wie de keuze maakt, veiligheid en duurzaamheid. Het complete overzicht met gegeven antwoorden is in het bezit van de opdrachtgever.

4 Aardgasvrij maken van de woning

4.1 Informatieverstrekking verhuurder

De huurders is gevraagd of zij vinden voldoende informatie te krijgen van de verhuurder over het aardgasvrij maken van de woning (figuur 6). Van de huurders zegt 25% dat dat het geval is, 75% zegt niet genoeg informatie te krijgen.

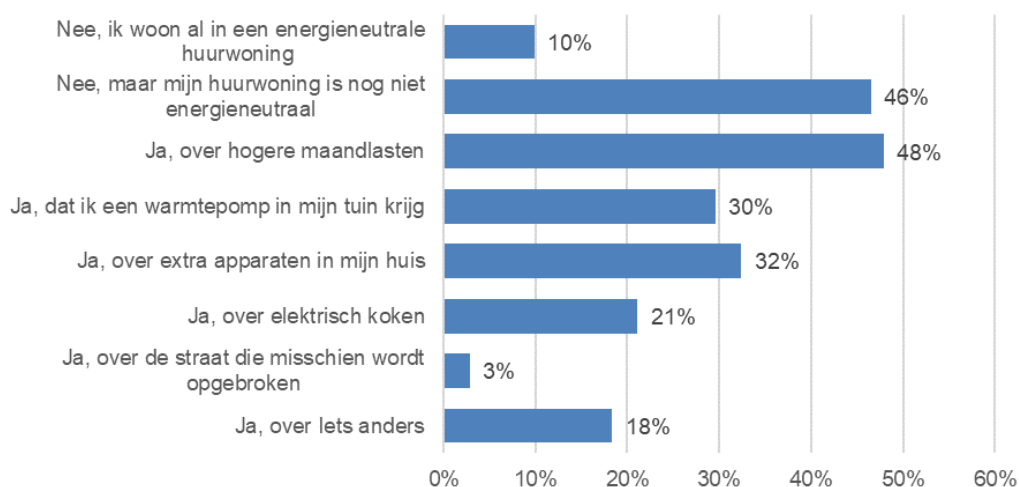
Figuur 6 Krijgt u genoeg informatie van uw verhuurder over het aardgasvrij maken van uw woning? (n=68)

4.2 Zorgen

De huurders hebben verder aangegeven of zij zich zorgen maken over wat er moet gebeuren in hun woning om deze aardgasvrij te maken, en waarover dan (figuur 7). Meer dan de helft (56%) maakt zich hierover geen zorgen, maar bij 46% is de woning nog niet energieneutraal. De huurders in Berkum die zich zorgen maken, hebben vooral zorgen over hogere maandlasten (48%). Ook het in huis krijgen van extra apparaten (32%) of het in de tuin krijgen van een warmtepomp (30%), baart zorgen. Elektrisch koken is voor 21% bovendien iets wat zorgelijk is.

Figuur 7 Maakt u zich zorgen over wat er moet veranderen om uw woning aardgasvrij te maken? (n=71)

4.3 Slotopmerkingen huurders

De huurders hebben de gelegenheid gekregen nog slotopmerkingen te maken. Een aantal van hen heeft hier gebruik van gemaakt. Hun opmerkingen zijn:

- CO2 reductie verplicht stellen, elke m2 bebouwing verplichten te vervangen door "groen", waterstofgas informatie verstrekken, de mogelijkheden, kernenergie (aanpassing aan infrastructuur in bekabeling), opslag energie (overproductie zonnepanelen/windmolens).
- Dak Berkumstede benutten.
- Dat er geen groen verwijderd wordt voor het vervangen van de aardgas.
- Dat het nog steeds tocht en kiert ondanks het toekennen van een B label door de woningcorporatie.
- Geef keuzemogelijkheden op tijd door aan huurders. Neem geen overhaaste beslissingen, laat de grootvervuilers zoals industrie eerst eens energieneutraal worden. Dat zet zoden aan de dijk.
- Het is fantastisch wat u wilt bereiken maar de kosten moeten te dragen zijn voor mensen met een kleine portemonnee.
- Houd ons svp goed op de hoogte.
- Ik heb geen antwoord op alle vragen.
- Ik hoor SWZ geheel niet hierin. Appartement Erasmuslaan (voorheen Berkumstede, Wissel) zijn waardeloos geïsoleerd en het interesseert hen niks dat huurders balen. Spouw van 1976 is dus niks, geen vloerisolatie etc.
- Ik vind dat overal de kolom "Niet van toepassing" ontbreekt.
- Ik wens alle mensen veel sterkte en wijsheid om hier over te beslissen. Het zal wel weer lang duren. Ze dronken een glas en alles bleef zoals het was .
- Ik zou wel informatie willen van deltaWonen wat zij willen doen en wat dat voor mij betekent qua kosten.
- Krijgen ouderen en gehandicapte mensen extra steun bij omgaan met energie en apparatuur?
- Nee wordt toch wel beslist
- Onze woning is al heel goed geïsoleerd.
- Open zijn.
- Succes gewenst.
- Toen mijn woning energieneutraal werd gemaakt mocht ik kiezen of ik wel of niet van het gas af wou. Ik heb geweigerd!! Mocht het zover komen dat het gas er toch af gaat vind ik niet dat er kosten hiervoor van mijn rekeningen zijn!!! Ik ben tegen het feit dat we van het gas af moeten en vindt niet dat met daartoe gedwongen mag worden!
- Waar ik sedert 5 juli 2021 woon, kan ik alleen inductie koken. Verwarming dmv boiler.
- Wij willen graag een meer coöperatieve opstelling van de woningcorporatie. Nog geen voorstellen ontvangen.
- Zal ik niet meer meemaken, ben 84.
- Zou het niet weten. Ben 85 jaar en dan gaan deze dingen meer aan mij voorbij!

Bijlage

Kenmerken respondenten (huurders)

Leeftijdsgroep	n	%
t/m 44 jaar	9	14%
45 - 64 jaar	15	23%
65 jaar en ouder	42	64%
Totaal	66	100%
Geslacht	n	%
Man	37	54%
Vrouw	32	46%
Anders	0	0%
Totaal	69	100%
Wat is uw hoogst afgeronde opleiding?	n	%
Geen schoolopleiding afgerond	2	3%
Basisonderwijs	5	8%
Vmbo, onderbouw havo/vwo, mbo niveau 1	20	32%
Havo, vwo, mbo niveau 2, 3 of 4	17	27%
Hbo	12	19%
Wetenschappelijk onderwijs (universiteit)	6	10%
Anders	0	0%
Totaal	62	100%
Samenstelling huishouden	n	%
Alleenstaand	30	44%
Alleenstaand met kind(eren)	3	4%
Samenwonend zonder kind(eren)	29	43%
Samenwonend met kind(eren)	4	6%
Anders, namelijk ...	2	3%
Totaal	68	100%
In wat voor een woning woont u?	n	%
Appartement	25	37%
Vrijstaande woning	5	7%
Hoekwoning	10	15%
Tussenwoning	20	29%
Twee-onder-één-kap	4	6%
Anders, namelijk ...	4	6%
Total	68	100%
Bouwjaar woning	n	%
1960 of eerder	10	20%
1961 - 1970	7	14%
1971 - 1980	6	12%
1981 - 1990	15	29%
1991 of later	13	25%
Totaal	51	100%

Datum

21 februari 2022

Titel

Rapport onderzoek Berkum Energieneutraal – Huurders

Bent u van plan het komend jaar te verhuizen?	n	%
Ja	0	0%
Nee	63	89%
Misschien	8	11%
Totaal	71	100%

Hoelang woont u al in uw woning?	n	%
0 -3 jaar	20	29%
4 - 10 jaar	14	20%
11 - 20 jaar	9	13%
21 - 30 jaar	9	13%
31 jaar of langer	18	26%
Totaal	70	100%